

Mondelinge taal - groep 8 groepsplan

Middelen organisatie en frequentie	
<p>Taal heeft een inhoudelijk deel (onder andere: woordenschat, zinsbouw, grammatica, lezen) en een communicatief deel (onder andere: uitwisselen van ervaringen, ideeën, meningen, gevoelens). Deze onderdelen van taal krijgen expliciet aandacht tijdens de lessen.</p> <p>Frequentie: 4,5 uur per week, waaronder ½ uur woordenschat, activiteiten rond boeken 45-60 minuten)</p>	
Na te streven doelen	Leerkracht aanpak
<p>Aan de lessen worden taaldoelen gekoppeld die centraal moeten staan in ofwel de groep ofwel de individuele taallessen/ logopedie. In de groep ligt de nadruk op vergroten van woordenschat en communicatieve redzaamheid.</p> <p>Onderstaande doelen dienen beheerst te worden voor uitstroom VMBO beroepsgericht onderwijs (CED leerlijnen niveau 7 en 8).</p> <p>Begrijpend luisteren</p> <ul style="list-style-type: none"> • Herkent de signaalwoorden die kenmerkend zijn voor vergelijkings- en voorwaardenrelaties (woorden als evenals, ook, mits, tenminste als, als voldaan is aan) • Trekt conclusies op grond van de aantekeningen (dit heb ikonthouden) • Luistert globaal, precies, selectief en kritisch (onderscheidt feiten, meningen, willen overtuigen) • Past na hierop gericht te zijn zelfstandig de begrijpend luisterstrategieën toe • Stelt kritische vragen over een voorgelezen, informatieve tekst • Maakt gestructureerde (schematisch opgesteld, duidelijke zinnen) aantekeningen tijdens het luisteren naar een tekst van 5-10 minuten <p>Spreken</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gebruikt signaalwoorden om structuur aan te brengen in een presentatie <p>Sociaal taalgebruik</p> <ul style="list-style-type: none"> • Geeft telefonisch een boodschap door aan bekende volwassenen • Uit een klacht in een situatie met bekenden • Vraagt naar de mening van bekenden • Geeft zijn mening (met argumenten) aan bekenden • Leidt een groepsgebesprek en een discussie (let op de beurtverdeling, bewaakt de voortgang) • Vat een ander standpunt in eigen woorden samen <p>Mening geven</p> <ul style="list-style-type: none"> • Illustreert mening met een voorbeeld 	<p>Hieronder volgen een aantal aandachtspunten voor de leerkracht de communicatieve ontwikkeling te stimuleren.</p> <p>De leerkracht</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zorgt dat hij/zij goed te zien is • Spreekt duidelijk en langzaam • Deelt mondelinge informatie op in stukjes • Creëert veilige en uitnodigende spreek situaties • Volgt, past taal aan en voegt taal toe • Beantwoordt pogingen tot communicatie positief • Verwoordt handelen • Benoemt de dingen om zich heen • Benoemt emoties van zichzelf en het kind • Stimuleert alertheid, luistergerichtheid en het opgang houden van gesprek • Brengt structuur aan verhalen door samen te vatten en goed terug te geven van taal • Gebruikt dagritmes e.d. • Gebruikt natuurlijke gebaren • Gebruikt luisterspeltjes voor de stimulering van de luistervaardigheid. • Herhaalt auditief aangeboden informatie <p>Leerkracht en logopedist gebruiken Van den Nulft & Verhallen voor het aanleren van nieuwe scripts en stimulering van de conceptvorming.</p> <p>Leerkracht en logopedist gebruiken denk stimulerende gespreksmethodieken (DGM) om het taal-denkniveau verder te stimuleren.</p> <p>De mondelinge taaldoelen worden ook tijdens de logopedische therapie behandeld, in groepsverband en indien nodig individueel.</p>

- Houdt voor een groep klasgenoten een voorbereid betoog waarin een mening wordt onderbouwd met argumenten (boekbespreking)
- Weet de informatie op waarde in te schatten, in relatie tot de bron
- Vraagt anderen om het standpunt te verduidelijken
- Formuleert in eigen woorden tegenover elkaar staande gezichtspunten

Woordvorming

- Breidt zijn kennis over voor- en achtervoegsels uit
- Kent het verschil tussen samenstellingen en afleidingen
- Vervoegt werkwoorden in de v.v.t. en v.t.t.

Zinsbouw

- Herkent bijvoeglijke naamwoorden die van een werkwoord zijn gemaakt
- Vindt de persoonsvorm met de vraagproef, getalproef en tijdproef
- Herkent en benoemt de persoonsvorm en onderwerp in zinnen met een vraagwoord
- Herkent en benoemt het (voltooid) deelwoord in een zin
- Onderscheidt en benoemt werkwoordelijk gezegde in zin
- Verdeelt een enkelvoudige zin in persoonsvorm, onderwerp, gezegde en andere zinsdelen en noemt persoonsvorm, onderwerp en gezegde
- Herkent en gebruikt de juiste woordvolgorde in hoofd- en bijzin
- Leidt de woordenboekvorm af van werkwoorden met een vastvoorzetsel
- Benoemt en gebruikt persoonsvorm, hele werkwoord en (voltooid) deelwoord van scheidbare werkwoorden
- Zet zinnen om van directe naar indirecte rede en andersom
- Gebruikt de juiste interpunctie bij de directe rede: dubbele punt, aanhalingstekens en hoofdletters

Woordenschat en woordleerstrategieën

- Breidt zijn woordenschat uit met woorden voor een taalniveau van 10/11 jaar
- Breidt zijn woordenschat uit met vaktaalwoorden (verdampen, gewassen)
- Breidt zijn woordenschat uit met signaalwoorden (mits, indien, hierna, daarna, echter, daarom)
- Gebruikt een woordenboek om woorden te leren
- Kiest de juiste betekenis in het woordenboek
- Maakt een eigen woordenlijst / woordkaartjes om woorden te onthouden
- Past geleerde woordleer- en onthoudstrategieën zelfstandig toe
- Kent de betekenis van en aantal spreekwoorden
- Werkt met het voltooid deelwoord
- Werkt met het werkwoordelijk gezegde
- Werkt met jongerentaal
- Werkt met dialect/standaardtaal

Communicatieve redzaamheid Expliciet aandacht voor :	
--	--

Mondelinge taal verdiept aanbod - groep 8 groepsplan

Middelen organisatie en frequentie	
<p>Taal heeft een inhoudelijk deel (onder andere: woordenschat, zinsbouw, grammatica, lezen) en een communicatief deel (onder andere: uitwisselen van ervaringen, ideeën, meningen, gevoelens). Deze onderdelen van taal krijgen expliciet aandacht tijdens de lessen.</p> <p>Frequentie: 4,5 uur per week, waaronder ½ uur woordenschat, activiteiten rond boeken 45-60 minuten)</p>	
Na te streven doelen	Leerkracht aanpak
<p>Aan de lessen worden taaldoelen gekoppeld die centraal moeten staan in ofwel de groep ofwel de individuele taallessen/ logopedie. In de groep ligt de nadruk op vergroten van woordenschat en communicatieve redzaamheid.</p> <p>Onderstaande doelen dienen beheerst te worden voor uitstroom VMBO T</p> <p>Begrijpend luisteren</p> <ul style="list-style-type: none"> • Herkent de signaalwoorden die kenmerkend zijn voor vergelijkings- en voorwaardenrelaties (woorden als evenals, ook, mits, tenminste als, als voldaan is aan) • Trekt conclusies op grond van de aantekeningen (dit heb ikonthouden) • Luistert globaal, precies, selectief en kritisch (onderscheidt feiten, meningen, willen overtuigen) • Past na hierop gericht te zijn zelfstandig de begrijpend luisterstrategieën toe • Stelt kritische vragen over een voorgelezen, informatieve tekst • Maakt gestructureerde (schematisch opgesteld, duidelijke zinnen) aantekeningen tijdens het luisteren naar een tekst van 5-10 minuten • Haalt belangrijke informatie uit een voorgelezen tekst en stemt zijn manieren van luisteren daarop af (bijvoorbeeld globaal, precies, selectief/gericht) • Begrijpt voorgelezen teksten met een eenvoudige structuur en een lage informatiedichtheid waarvan de informatie herkenbaar is geordend, wordt herhaald en waarin duidelijk gebruik wordt gemaakt van verwijzings-, verbindings- en signaalwoorden • Haalt uit korte berichten op bijvoorbeeld een telefoonbeantwoorder de benodigde informatie op een vooraf duidelijk gestelde vraag, zoals openingstijden, adres of telefoonnummer Stelt bij verschillende tekstsoorten zelfstandig en op eigen initiatief het luisterdoel (informatie opnemen, mening horen) vast en stemt hier zijn manier van luisteren op af (globaal, precies, selectief/gedrag) • Past deze begrijpend luisterstrategieën zelfstandig toe • Weet de hoofdpunten van korte en duidelijke berichten op radio en tv en via internet te noemen als onderwerp en context bekend zijn • Verwoordt een oordeel over een tekst(deel) of tv- en radioprogramma (of fragment ervan) • Interpreteert informatie en meningen voor zover deze dichtbij de leerling staan 	<p>Hieronder volgen een aantal aandachtspunten voor de leerkracht de communicatieve ontwikkeling te stimuleren.</p> <p>De leerkracht</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zorgt dat hij/zij goed te zien is • Spreekt duidelijk en langzaam • Deelt mondelinge informatie op in stukjes • Creëert veilige en uitnodigende spreesituaties • Volgt, past taal aan en voegt taal toe • Beantwoordt pogingen tot communicatie positief • Verwoordt handelen • Benoemt de dingen om zich heen • Benoemt emoties van zichzelf en het kind • Stimuleert alertheid, luistergerichtheid en het opgang houden van gesprek • Brengt structuur aan verhalen door samen te vatten en goed terug te geven van taal • Gebruikt dagritmes e.d. • Gebruikt natuurlijke gebaren • Gebruikt luisterspelletjes voor de stimulering van de luistervaardigheid. • Herhaalt auditief aangeboden informatie <p>Leerkracht en logopedist gebruiken Van den Nulft & Verhallen voor het aanleren van nieuwe scripts en stimulering van de conceptvorming.</p> <p>Leerkracht en logopedist gebruiken denk stimulerende gespreksmethodieken (DGM) om het taal-denkniveau verder te stimuleren.</p>

- Selecteert informatie uit verschillende bronnen, die auditieve informatie overbrengen/(radio, tv) vergelijkt deze en legt verbanden
- Begrijpt een voorgelezen of verteld verhaal van 5-10 minuten (Een groot deel van de woorden behoort tot de meest frequente woorden of tot de woorden die de leerlingen zelf gebruiken. Formeel taalgebruik beperkt zich tot het meest voorkomende)
- Legt relaties tussen tekstuele informatie en eigen kennis en ervaringen
- Is zich bewust van de impact van media in het dagelijks leven (meningsvorming voor iedereen)

Spreken

- Brengt het eigen gesprekdoel tot uiting met hulp
- Beschrijft alledaagse aspecten, zoals mensen, plaatsen en zaken
- Maakt gebruik van ondersteunende materialen om een voorbereide presentatie beter aan het publiek (breder publiek dan alleen ouders) over te brengen
- Presenteert op een persoonlijke manier
- Zorgt ervoor dat houding, intonatie en mimiek het gesprokene ondersteunen
- Improviseert tijdens een verhaal of presentatie

Sociaal taalgebruik

- Doet telefonisch een bestelling (winkel)
- Komt voor iemand op in een situatie met bekenden
- Overtuigt iemand in een situatie met bekenden
- Begint een kort gesprek, houdt dit gesprek gaande en beëindigt het
- Ondersteunt zijn woorden met non-verbaal gedrag
- Draagt nieuwe kennis over aan anderen
- Verwoordt het verschil tussen formeel en informeel taalgebruik
- Voert eenvoudige gesprekken over vertrouwde onderwerpen in het dagelijks leven op en buiten school
- Past bij het spreken in de groep, duo's en groepjes interactievaardigheden/ gespreksvaardigheden toe
- Geeft beleefd telefonisch informatie aan onbekende volwassenen (gegevens verstrekken aan een openbare instantie)
- Vraagt beleefd telefonisch informatie aan onbekende volwassenen (openbare instantie)
- Uit een klacht in een situatie met onbekenden
- Vraagt naar de mening van onbekenden
- Geeft zijn mening (met argumenten) aan onbekenden
- Volgt de gesprekspartners tenzij ze voor onverwachte wendingen in een gesprek zorgen
- Levert en biedt in gesprekken binnen en buiten school informatie en luistert kritisch naar de aangeboden informatie
- Voert gesprekken om uitleg of instructie te geven

- Zorgt voor een goede beurtwisseling in een gesprek met meer dan tweepersonen
- Grijpt op een correcte wijze in als het gesprek vastloopt
- Respecteert de inbreng van anderen ongeacht de status

Mening geven

- Herkent meningen die impliciet in een gesproken tekst voorkomen (zonderduidelijke signaalwoorden)
- Luistert kritisch naar meningen en opvattingen en geeft hier een reactie op
- Herkent taaltrucs in reclame (leest meningen in reclame kritisch)
- Volgt de verschillende meningen in een gesprek
- Onderbouwt de eigen mening met argumenten
- Stelt zijn eigen standpunt ter discussie
- Uit zijn mening in de groep en luistert naar de ander om zo tot een besluit of compromis te komen
- Maakt in een discussie een afweging van argumenten
- Beoordeelt informatie vanuit meningen en geeft hier een reactie op
- Voert gesprekken om informatie en meningen uit te wisselen
- Drukt de mate van zekerheid van een standpunt uit

Woordvorming

- Vervoegt werkwoorden in de o.t.t.t en v.t.t.t

Zinsbouw

- Past de leerstof over ontledenen benoemen van zinsdelen veelvuldig toe (herhaling)
- Herkent en benoemt lijdend voorwerp en meewerkend voorwerp
- Maakt van passieve zinnen actieve zinnen en andersom
- Gebruikt en kiest de juiste verwijswaarden (woorden als waarmee, daarop, daarmee, erop e.a.)
- Ontleedt bevelende zinnen
- Herkent persoonsvorm in zinnen met –er
- Gebruikt aanhalingstekens anders dan in directe rede

Woordenschat en woordleerstrategieën

- Breidt zijn woordenschat uit met woorden voor een taalniveau van 11/12jaar
- Breidt zijn woordenschat uit met spreekwoorden
- Definieert de betekenis van woorden op verschillende manieren (onder- en bovengeschiedte begrippen, letterlijke en figuurlijke betekenis, relaties tussen woorden, toelichten van betekenis in de context)
- Gebruikt met hulp een tweetalig woordenboek om woorden te leren
- Kiest de juiste betekenis in het woordenboek

Communicatieve redzaamheid Expliciet aandacht voor :	
--	--

Taal (< minimum t/m minimum aanbod groep 8 GROEPSPLAN)

Niveau	Uitstroom	Groep					
		3	4	5	6	7	8
Verdiept	≥VMBO T	≥E3 TLL 1 t/m 14	≥E4 TLL 15 t/m 22	≥E5 ZIT A1, A2: 6,7	≥M6 -E6 ZIT A2: 8t/m10, B1: 1 t/m 4	≥M7 ZIT B1: 5 , B2 C1: 1	≥(E7)M8 ZIT C1: 2 t/m 5 C2: 6 t/m 8
Basis	VMBO KB/ BB	M3 TLL 1 t/m 11	M4 TLL 12 t/m 19	E4-M5 ZIT A1,A2:6	M5-E5 ZIT A2: 7 t/m10, B1: 1,2	M6-E6 ZIT B1: 3 t/m 5 B2: 6 t/m 8	E6- E7 ZIT B2: 9,10 C1: 1 t/m 4
Minimum	PrO/LWOO	M3 TLL 1 t/m 11	E3 TLL 12 t/m 17	M4 ZIT A1, A2: 6	E4 ZIT A2: 7 t/m10, B1: 1,2	E4-E5 ZIT B1: 3 t/m 5 B2: 6 t/m 8	E5-M6 ZIT B2: 9,10 C1: 1 t/m 4
<minimum	PrO	≤ M3 TLL 1 t/m 11	≤ E3 TLL 12 t/m 17	≤E3 ZIT A1	≤ M4 ZIT A2	≤ M4 ZIT A2	≤ M5 ZIT B1
Na te streven doelen				Middelen organisatie, pedagogisch en didactische aanpak			Frequentie
Kerdoelen: A mondelinge taalvaardigheid B leesvaardigheid C schrijfvaardigheid D taalbeschouwing Spreken/luisteren: <ul style="list-style-type: none"> De leerlingen leren dat doorvragen betere, duidelijker antwoorden oplevert. De leerlingen leren dat een uitleg duidelijker wordt als je belangrijke zaken herhaalt of op een andere manier zegt. De leerlingen leren dat je commentaar kunt leveren op ervaringen, meningen en emoties. De leerlingen leren dat je gemakkelijker met iemand praat die dezelfde interesses of emoties heeft. De leerlingen ervaren dat sprookjes gemeenschappelijke verhalen zijn om samen te beleven. De leerlingen dat je bij een verslag moet kunnen improviseren. De leerlingen leren dat als je iets (voor)leest, je je kunt identificeren met de hoofdpersoon. De leerlingen leren dat je een antwoord kunt verduidelijken door meer informatie te geven. De leerlingen leren dat je bij een uitleg hoofd- en bijzaken kunt onderscheiden. 				Methode Zin in Taal deel B en C Taalboek B1, B2 eenheid 9 en 10 en C1 eenheid 1 t/m 4 Taalmaatje B en C Leerkracht aanpak <ul style="list-style-type: none"> Aanleren van gespreksregels. Leiden van ervarings- en/of leergesprekken. Veel aandacht (middels viertakt model) voor woorden uit de tekst en /of de opdrachten. Veel aandacht voor taalbeschouwing (formulering, woordvorming, zinsstructuur, zinsoorten, werkwoorden enz.) Uitleg geven over en voordoen van de oefeningen/opdrachten. Nabespreken van de gemaakte oefeningen/opdrachten. Inspelen op vragen. Stimuleren van het zelfstandig werken. 			2 uur per week

<ul style="list-style-type: none"> • De leerlingen leren dat je voorkennis kunt gebruiken om nieuwe ervaringen sneller en beter te verwerken. • De leerlingen leren dat je soms moeite moet doen om een ander te begrijpen. <p>Woordenschat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De leerlingen leren woorden; woordbetekenissen en relaties tussen woorden. • De leerlingen leren woorden leren; strategieën voor het leren van woorden en kennis over woorden. <p>Woordbouw:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De leerlingen leren de volgende woordbouwprincipes en woordsoorten: <ul style="list-style-type: none"> - lidwoorden (de, het, een), - zelfstandige naamwoorden: enkelvoud en meervoud, samenstellingen, verkleinwoorden - werkwoorden: tegenwoordige tijd, verleden tijd, scheidbaar samengestelde werkwoorden, de woordenboekvorm en de persoonsvorm. - bijvoeglijke naamwoorden: met of zonder buigings-e (mooie) en de trappen van vergelijking. - verwijswwoorden <p>Zinsbouw:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De leerlingen leren dat er zinnen zijn die vertellen wie wat doet/deed. • De leerlingen leren dat er zinnen zijn die vertellen hoe/wat iets of iemand is/wordt/blijft. • De leerlingen leren dat er zinnen zijn die vertellen wat iets of iemand overkomt/ overkomen is. • De leerlingen leren dat er zinnen zijn die vertellen wie wat heeft gedaan/wat er is gebeurd. • De leerlingen leren dat er zinnen zijn die vertellen hoe/wat iets of iemand geworden/geweest is. • De leerlingen leren dat er samengestelde zinnen zijn (nevenschikkenden onderschikkend). • De leerlingen leren dat er vertel- en vraagzinnen zijn. • De leerlingen leren dat er woorden zijn voor mensen, dieren en dingen • De leerlingen leren dat er woorden zijn voor wat mensen, dieren en dingen doen, hoe ze zijn, waar ze zijn en wanneer. • De leerlingen leren zinsgrenzen (hoofletter, punt, vraagteken en komma) <p>Schrijven:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De leerlingen leren het verschil tussen spreken en schrijven. • De leerlingen leren dat er verschillende tekstsoorten zijn, zoals een verslag, 		
---	--	--

<p>een verhaal, een gedicht, een beschrijving, een brief, een mededeling, een recensie en een informatieve tekst.</p> <ul style="list-style-type: none"> • De leerlingen leren hoe het schrijfproces verloopt (associëren, brainstormen, verzamelen, selecteren, bewerken, aantekeningen maken). Het plezier in het schrijven staat voorop. • De leerlingen leren een tekst te herschrijven (klad schrijven, een tekst langer maken, de inhoud herordenen en tekstdelen herformuleren).		
--	--	--

Schriftelijke taal - groep 8 groepsplan

Middelen organisatie en frequentie	
<p>Taal heeft een inhoudelijk deel (onder andere: woordenschat, zinsbouw, grammatica, lezen) en een communicatief deel (onder andere: uitwisselen van ervaringen, ideeën, meningen, gevoelens). Deze onderdelen van taal krijgen expliciet aandacht tijdens de lessen.</p> <p>Frequentie: 1,5 uur per week.</p>	
Na te streven doelen	Leerkracht aanpak
<p>Informatie verwerven en weergeven</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vindt informatie in een groot woordenboek of een tweetalig woordenboek • Vergelijkt informatie uit verschillende teksten en verschillende typen bronnen met elkaar <p>Meningen in info vergelijken</p> <ul style="list-style-type: none"> • Analyseert argumenten voor een mening en vergelijkt dit met eigen mening • Selecteert informatie op internet kritisch met het oog op betrouwbare en onbetrouwbare bronnen • Geeft in eigen woorden weer wat hem in een tekst wel of niet bevalt <p>Lees en schrijfmotivatie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leest voorbereid een prentenboek voor aan kleuters <p>Strategisch schrijven</p> <ul style="list-style-type: none"> • Schrijft een instructieve tekst • Schrijft teksten met een complexere structuur bijv. werkstuk • Reflecteert voor, tijdens en na het schrijven op de tekst en het schrijfproces. • Gebruikt variatie in zinsbouw, woordkeus, afwisseling beschrijving en handeling, niet clichématig taalgebruik e.d.(stilistische kenmerken) 	<ul style="list-style-type: none"> • Verhalen vertellen en/of voorlezen • Voordraag- en/of voorleesactiviteiten (door leerlingen) • Lees- en schrijfactiviteiten • Aandacht voor fysieke en inhoudelijke onderdelen van een boek • Eigen mening geven en meningen vragen • Zelf voorspellingen doen en erom vragen • Vragen stellen en samenvatten • Kennis rondom het alfabet uitbreiden <p>Aanbieden van verschillende verhalende en informatieve materialen</p> <ul style="list-style-type: none"> • (digitale) Prentenboeken • Leesboeken • Tijdschriften • Gedichten • Naslagwerken <p>Aanbieden van verschillende genres</p> <p>Leerkracht en logopedist gebruiken Van den Nulft & Verhallen voor het aanleren van nieuwe scripts en stimulering van de conceptvorming.</p> <p>Leerkracht en logopedist gebruiken denk stimulerende gespreksmethodieken (DGM) om het taal-denkniveau verder te stimuleren.</p>

Technisch lezen - groep 8 groepsplan

Niveau/uitstroom	Groep	3	4	5	6	7	8
< PrO		≤ M3	≤ E3	≤ E3	≤ M4	≤ M4	≤ M5
PrO		M3	E3	M4	E4	E4-E5	E5-M6
VMBO BB/KB		M3	M4	E4	M5	M6-E6	E6-E7
≥VMBO TL		≥E3	≥E4	M5	≥M6	≥M7	≥M8
Na te streven doelen				Middelen organisatie, pedagogisch en didactische aanpak			Frequentie
<p>< PrO AVI-E4</p> <ul style="list-style-type: none"> Leest een doorlopende tekst met zinnen van ongeveer 9 woorden Leest drie- en meerlettergrepige woorden met het voorvoegsel ge-, be-, ver- zonder leesmoelijkheden Leest woorden op -tie uitgesproken als -/tsie/ Leest leenwoorden zonder afwijkende klank-tekenrelaties (portemonnee, diskette) <p>AVI-M5</p> <ul style="list-style-type: none"> Leest zinnen met ongeveer 10 woorden met de juiste intonatie Leest samengestelde zinnen Leest drie- en meerlettergrepige woorden zonder leesmoelijkheden Leest waar nodig de klanken -c- als /k/, -c- als /s/, ch als /sj/ en g als /zj/ Leest woorden met een -y-, -x-, -'s, 's- Leest woorden die eindigen op -y Leest meerlettergrepige woorden met -tie erin (vakantiepret) Leest meerlettergrepige woorden met -i als /ie/ (sigaretten) Leest woorden eindigend op open lettergreep: domino, piano Leest met een klein lettertype 				<p>Leesmethode: Station Zuid</p> <p>Werkboek 1, 1 ster en 2 sterren en 3 sterren Werkboek 2, 1 ster en 2 sterren en 3 sterren</p> <p>Leesboek 1 (Plus) Leesboek 2 (Plus)</p> <p>Antwoordenboeken 1, 2, 1 t/m 3 sterren</p> <p>Roetsjboek 1 (Plus)</p> <p>Oefensoftware groep 8</p> <p>Handeling groep 8</p> <p>Digibordssoftware groep 8</p> <p>Extra materiaal: Kids Week krant Boekverslagen Boekbesprekingen Info junior + verslag of kaarten met vragen</p>			4 uur per week
<p>PrO Herhalen (eindniveau = E5)</p>				<p>Pedagogische aanpak</p> <ul style="list-style-type: none"> De leerkracht heeft positieve verwachtingen met betrekking tot het leren lezen spreekt deze ook uit. De leerkracht biedt leerlingen uitzicht op succes met lezen. De leerkracht ondersteunt kinderen bij het lezen als dat nodig is. De leerkracht geeft een zwakke lezer nooit onvoorbereid een leesbeurt. De leerkracht toont belangstelling voor de beleving van het lezen 			
<p>VMBO BB/KB Herhalen (eindniveau = E6)</p>							
<p>≥VMBO TL AVI-E7</p> <ul style="list-style-type: none"> Leest zinnen met ongeveer 13 á 14 woorden met de juiste intonatie <p>AVI-PLUS</p> <ul style="list-style-type: none"> Leest zinnen met meer dan 14 woorden met de juiste intonatie 							

	<p>van kinderen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • De leerkracht stimuleert geloof in eigen kunnen en plezier in eigen mogelijkheden. • De leerkracht helpt kinderen bij het zoeken van verklaringen voor succes en falen met het lezen en • zoekt met leerlingen naar productieve attributies 	
	<p>Didactische aanpak</p> <ul style="list-style-type: none"> • De leerkracht geeft aan wat het doel en de inhoud van de les is. • De leerkracht deelt de stof op in kleine stapjes. • De leerkracht doet voor en denkt hardop. • De leerkracht gebruikt concrete voorbeelden bij de instructie. • De leerkracht besteedt aandacht aan de context. • De leerkracht zorgt voor interactie tijdens de instructie. • De leerkracht zorgt voor afwisseling tijdens de instructie • Niet laten worstelen maar direct voorzeggen • Wacht hint prijs aanpak • voor – koor – doorlezen <p>Doelgericht onderwijs door middel van het passend les model</p>	

Begrijpend lezen - groep 8 groepsplan

Niveau/uitstroom	Groep	3	4	5	6	7	8
<PrO		≤ M3	≤ E3	≤E3	≤ M4	≤ M4	≤ M5
PrO		M3	E3	M4	E4	E4-E5	E5-M6
VMBO KB/ BB		M3	M4	E4-M5	M5-E5	M6-E6	E6-E7
≥VMBO TL		≥E3	≥E4	≥E5	≥M6-E6	≥M7	≥M8
Na te streven doelen				Middelen organisatie, pedagogisch en didactische aanpak			Frequentie
<PrO <ul style="list-style-type: none"> Bepaalt de functie van de volgende leestekens: punt, vraagteken, (uitroepetekens), hoofdletter Geeft na het lezen aan waar de tekst over gaat Vertelt wat hij van een gelezen tekst vindt Koppelt verwijswaarden aan antecedenten 				Methode/methodiek <ul style="list-style-type: none"> Met Woorden in de Weer Goed gelezen (4) 5,6 Nieuwsbegrip A, AA Kidsweek Voorlezen (interactief) Station Zuid 			2 x 60 minuten per week
PrO Herhalen (eindniveau = E4)				Strategieën die consequent ingezet worden: Voor <ul style="list-style-type: none"> Waarom ga ik deze tekst lezen? Ik voorspel Wat weet ik al? 			
VMBO BB/KB <ul style="list-style-type: none"> Past zelfstandig en op eigen initiatief de bij de teksten horende strategieën toe bij het lezen van teksten van > AVI E6 Herkent tabellen en grafieken Voorspelt de inhoud van een tekst op basis van meerdere vormkenmerken Past studievaardigheden toe om informatie te leren onthouden Herkent diverse signaalwoorden en verbindingswoorden tussen zinnen Herkent diverse verwijswaarden en waar ze naar verwijzen Ziet aan de signaalwoorden dat er sprake is van voorwaardelijke en vergelijkingsstructuren in een tekst 				Tijdens <ul style="list-style-type: none"> Wat doe ik als ik het niet meer snap? Na <ul style="list-style-type: none"> Ik visualiseer de tekst (schema, web) Ik vat samen (o.a. thema, hoofdgedachte) Ik stel vragen over de tekst Ben ik te weten gekomen wat ik te weten wilde komen? Wat vind ik van de inhoud? Wat weet ik nog niet? Wat kan ik doen om daar achter te komen? 			
≥VMBO TL <ul style="list-style-type: none"> Leest allen tekstsoorten die aan de orde zijn geweest met zelfstandige toepassing van de lees strategieën m.a.w. weet hoe hij de verschillende teksten moet lezen en hoe hij hieruit relevante informatie kan krijgen Stelt en beantwoordt voor, tijdens en na het lezen zelfstandig en op eigen initiatief een aantal vragen Plant, stuurt, bewaakt en controleert het eigen leesgedrag Bepaalt de strekking van de tekst. 				Leerkracht aanpak <ul style="list-style-type: none"> Pre-teaching voor kinderen met een laag leesniveau. Modellen, hardop voordoen. Vaardigheden laten toepassen op andere teksten. 			

Spelling (< minimum t/m verdiept groep 8 GROEPSPLAN)

Niveau/uitstroom	Groep	3	4	5	6	7	8
<PrO		≤ M3	≤ E3	≤E3	≤ M4	≤ M4	≤ M5
PrO		M3	E3	M4	E4	E4-E5	E5-M6
VMBO BB/ KB		M3	M4	E4-M5	M5-E5	M6-E6	E6-E7
≥VMBO TL		≥E3	≥E4	≥E5	≥M6-E6	≥M7	≥M8
Na te streven doelen				Middelen organisatie, pedagogisch en didactische aanpak			Frequentie
< PrO <ul style="list-style-type: none"> Spelt woorden aan het begin van een zin en namen van personen met een hoofdletter (Petra, John, Demirbas) Zet een punt, vraagteken of uitroepeteken aan het eind van de zin Spelt woorden van twee klankgroepen waarvan de tweede onbeklemtoond is en met –ig of –lijk worden geschreven (aardig, moeilijk) Spelt samenstellingen met meer dan twee medeklinkers na elkaar (valstrik, fietstocht) Spelt woorden met twee klankgroepen waarin moeilijke letters als ei, ou/au en g/ch herhaald worden (paleis, vijver) 				Methode Spelling op Maat 8 Werkboek 4B, 5A/B, 6A/B, 7A/B en 8 A Werkwoordspelling op Maat: Cat. 2 en 3 persoonsvorm tegenwoordige tijd en persoonsvorm verleden tijd van zwakke ww. Zonder d/t in ik-vorm Werkwoordspelling op Maat: Cat. 4 en 5 persoonsvorm verleden tijd van sterke werkwoorden en voltooid deelwoord. Kopieerbladen van Spelling op Maat 5, 6, 7, en 8 <i>“Nog een keer” – herhalingsstof voor uitvallers</i> <i>Verdiept arrangement: Kopieerbladen van Spelling op Maat</i> <i>“Net iets meer” – verrijksstof</i>			1,5 uur per week
PrO Herhalen (eindniveau = M5)				Antwoordenboek A en B Werkboek A (M7/M8) Werkboek B (E7/E8) Oefensoftware groep 8 Handeling groep 8 Digibordsoftware groep 8			
VMBO BB/ KB <ul style="list-style-type: none"> Gebruikt vraagtekens, uitroepetekens en aanhalings-tekens op de juiste wijze Spelt woorden waarin de /sj/ geschreven wordt als ch (chocola) Spelt moeilijke Nederlandse woorden met een b aan het eind of in het midden (krab, ambtenaar, voetbalclub) Spelt woorden waarin /t/ geschreven wordt als th (theater) Spelt woorden met isch(e) (kritisch, logische) Spelt aardrijkskundige, historische en godsdienstige namen van instellingen met een hoofdletter (Zuid-Hollandse, Tweede Kamer) 				Ondersteuning door de F&L methode			
Werkwoordspelling <ul style="list-style-type: none"> Vervoegt en spelt werkwoorden op -den in de tegenwoordige tijd (wij vinden, ik vind, hij vindt) Vervoegt en spelt werkwoorden zonder klankverandering in de verleden tijd, maar zonder dubbelvormen als praten-praatten en zonder werkwoorden op -ven of -zen (ik maakte, zij hoorden) Vervoegt en spelt werkwoorden zonder klankverandering in de verleden tijd met een dubbelvorm van -d of -t (ik raadde, jij stootte, wij landden) Vervoegt en spelt werkwoorden met klankverandering in de verleden tijd (wij 				Leerkracht aanpak			

<p>liepen, wij kochten, hij ging)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ter ondersteuning de klanken aanbieden in de kleuren van de F&L methode, d.w.z. de lange klanken geel en de korte klanken groen, de tweeteekklanken rood en de medeklinkers blauw. • Structuur van de woorden duidelijk maken door middel van visualisatie van de klankenmerken en de daaraan gekoppelde regels. F & L methode; poster met klank -kleuren. • Bespreken van de betekenis van nieuwe woorden. • Oriëntatie geven op het nieuwe probleem. • Aanbieden van auditieve oefeningen. • Uitleg geven over en voordoen van de oefeningen. • Nabespreken van de gemaakte oefeningen <p>Doelgericht onderwijs door middel van het passend les model</p> <p>Interventie Kopieerbladen van Spelling op Maat "Nog een keer " – herhalingsstof voor uitvallers</p>	
<p>≥ VMBO TL</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spelt woorden met letters: <ul style="list-style-type: none"> – x (taxi, examen, excuses) – y (hobby, gymnastiek) • Spelt woorden met iaal, ieel, ueel of eaal (ideaal, financieel) • Spelt stoffelijke bijvoeglijke naamwoorden (houten, wollen) • Spelt veelvoorkomende woorden die moeilijk zijn omdat ze op twee manieren kunnen worden uitgesproken of niet volgens de regels gespeld worden (agressief, onmiddellijk) • Spelt meervoud van woorden op onbeklemtoonde –es, -ik, en –et (perziken, dreumesen, monniken) • Spelt woorden met een koppelteken in een samenstelling, samengestelde aardrijkskundige namen, voor- en nabepalingen en vaste uitdrukkingen (auto-ongeluk, televisie-uitzending) • Spelt woorden met een tussenletter: <ul style="list-style-type: none"> – -s- (dorpsweg, stadspark) – -n- (boekenkast, paddenstoel) <p>Werkwoordspelling</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vervoegt en spelt voltooid deelwoorden van werkwoorden op ven, fen of zen, sen (beloofd, gereisd) • Vervoegt en spelt werkwoorden op –d en –t in de tegenwoordige tijd bij inversie persoonsvorm en onderwerp (word jij? houdt u? schudt hij?) • Vervoegt en spelt bijvoeglijk gebruikte voltooid deelwoorden met dubbelvormen: vergrote-vergrootte (het verlichte pad) 		

Rekenen - groep 8

Niveau/uitstroom	Groep	3	4	5	6	7	8
< PrO		≤ M3	M3	≤E3	≤ M4	≤ M4	≤ M5
PrO		M3	E3	M4	E4	E4-E5	E5-M6
VMBO BB/KB		M3	M4	E4-M5	M5-E5	M6 –E6	E6-E7
≥VMBO TL		≥E3	≥E4	≥E5	≥M6-E6	≥M7	≥M8
Na te streven doelen				Middelen organisatie, pedagogisch en didactische aanpak			Frequentie
<p><PrO</p> <p>1.1 Ordeningsprincipes</p> <ul style="list-style-type: none"> Hanteert begrippen als één na eerste, één na laatste, links, rechts, linksom, rechtsom, rechtdoor, bij de derde straat rechtsaf <p>1.2 Wiskundige symbolen, schema's en modellen</p> <ul style="list-style-type: none"> Gebruikt rechthoekmodel voor vermenigvuldigen Gebruikt somformule bij vermenigvuldigen met x-teken Maakt bij het optellen en aftrekken gebruik van de lege getallenlijn als model en uitrekenhulp <p>4.1 Tellen en plaatsen van getallen op getallenlijn</p> <ul style="list-style-type: none"> Telt heen en terug tot 100 met sprongen van 5 tot 10 Telt heen en terug met sprongen van 10 vanaf een bepaald getal Telt vanaf een bepaald getal t/m 1000 vooruit en terug Telt heen en terug met sprongen van 10, 50 en 100 vanaf een willekeurig 10-, 50-, of 100-tal tot 1000 Ordent getallen t/m 1000 van klein naar groot en andersom <p>4.2 Hoeveelheids-besef, inzicht in getal structuur</p> <ul style="list-style-type: none"> Weet het volgend tiental bij een getal t/m 100 en kan m.b.v. eierdozen of staven en lossen aanvullen tot volgend tiental Noemt het volgende tiental bij een getal t/m 100 en kan op mentaal niveau aanvullen tot volgend tiental <p>4.3 Breuken, kommagetallen, procenten en verhoudingen</p> <ul style="list-style-type: none"> Verdeelt vanuit een context een strook of cirkel in 2'en, 3'en, 4'en, 5'en, 6'en en ziet daarbij onderlinge relaties (als je iets in 2en verdeelt krijg je grotere stukken dan in 4'en, als je iets in 4'en deelt krijg je kleinere stukken maar wel twee keer zoveel stukken). <p>5.1 Optellen en aftrekken</p> <ul style="list-style-type: none"> Maakt opgaven t/m 100 met behulp van structuurmateriaal (kralenketting, MAB-materiaal) 				<p>Methode: Wereld in getallen</p> <p>Leerkracht aanpak</p> <ul style="list-style-type: none"> * hardop voordoen (denkstappen) * stap voor stap aanbieden * herhaling en verlengde instructie bieden. * klassikale instructie en gezamenlijk verwerken * veel concreet materiaal * vaste somtypes aanbieden en zichtbaar maken in de klas. <p>Didactische aanpak: Doelgericht onderwijs door middel van het passend lesmodel</p>			5 uur per week

5.2 Vermenigvuldigen en delen

- Maakt gebruik van de verwisselbaarheid ($7 \times 3 = 3 \times 7$; eventueel met ondersteuning van een rechthoekmodel als velletje zegels)

6.1 Schattend rekenen

- Maakt een schatting bij een hoeveelheid t/m 100 vanuit een bepaalde context met enig besef van de orde van grootte (zoals aantal leerlingen in onderbouw)

7.1 Handig rekenen

- Kiest bij optel/ aftrekopgaven t/m 100 afhankelijk van het type som een handige passende strategie zoals via ronde getallen ($49+36$ via $50+36-1$ en $93-49$ via $93-50+1$) en via dubbelen/halveren ($45+46$ via $45+45+1$; $91-45$ via $90-45+1$)

9.1 Rekenmachine

- Bedient een eenvoudige rekenmachine en rekt hierop enkelvoudige bewerkingen uit met behulp van de meest elementaire operatietoetsen (+, -, x, :)

10.1 Ruimtelijke oriëntatie en ruimtelijk redeneren

- Gebruikt bij het vertellen van een route richting aanduidingen als linksaf, rechtsaf, rechtdoor
- Ziet relatie tussen tekening en bovenaanzicht en tekent zelf bovenaanzicht van voorwerpen
- Ziet relatie tussen luchtfoto en plattegrond

11.1 Meten van lengte, inhoud, gewicht, oppervlakte

- Bepaalt vanuit 'hokjes-schema' de oppervlakte in aantal hokjes en ziet verband met vermenigvuldigen
- Hanteert de maten mm en dm, meet voorwerp met een liniaal in m, cm, dm en mm

11.2 Meten van tijd

- Begrijpt datumaanduidingen zoals 7-5-2007 en kan data aan contexten koppelen zoals geboortedatum

11.3 Geld rekenen

- Benoemt de waarde van munten (1, 2 euro, 50, 20, 10, 5, 2 en 1 eurocent en biljetten van 5, 10, 20, 50, 100 euro)

Niveau/uitstroom	Groep	3	4	5	6	7	8
< PrO		≤ M3	M3	≤E3	≤ M4	≤ M4	≤ M5
PrO		M3	E3	M4	E4	E4-E5	E5-M6
VMBO BB/KB		M3	M4	E4-M5	M5-E5	M6 –E6	E6-E7
≥VMBO TL		≥E3	≥E4	≥E5	≥M6-E6	≥M7	≥M8
Na te streven doelen				Middelen organisatie, pedagogisch en didactische aanpak			Frequentie
PrO 1.2 Wiskundige symbolen, schema's en modellen Herhalen (eindniveau = E5) 4.1 Tellen en plaatsen van getallen op getallenlijn Herhalen (eindniveau = M5) 4.2 Hoeveelheids-besef, inzicht in getal structuur Herhalen (eindniveau = E5) 4.3 Breuken, kommagetallen, procenten en verhoudingen <ul style="list-style-type: none"> Begrijpt vanuit cirkel en strook wat stambreuken als 1/2, 1/4, 1/8 inhouden Begrijpt korte benoemingswijze bij breuken zoals 5 stukjes van 1/6 wordt omschreven als 5/6 Vergelijkt breuken met behulp van stroken (wat is meer 1/4 of 1/8? en 5/4 of 4/8?) Ziet vanuit context (zoals limonade in maatbeker gieten) dat 7/6 overeenkomt met 1 1/6 (liter) 5.1 Optellen en aftrekken Herhalen (eindniveau = E4) 5.2 Vermenigvuldigen en delen Herhalen (eindniveau = M5) 6.1 Schattend rekenen Herhalen (eindniveau = E4) 7.1 Handig rekenen Herhalen (eindniveau = E5) 9.1 Rekenmachine <ul style="list-style-type: none"> Lost elementaire contextopgaven met behulp van een rekenmachine op waarbij de uitkomst door een schatting gecontroleerd wordt 				Methode: Wereld in getallen Leerkracht aanpak * hardop voordoen (denkstappen) * stap voor stap aanbieden * herhaling en verlengde instructie bieden. * klassikale instructie en gezamenlijk verwerken * veel concreet materiaal * vaste somtypes aanbieden en zichtbaar maken in de klas. Didactische aanpak: Doelgericht onderwijs door middel van het passend lesmodel			5 uur per week

10.1 Ruimtelijke oriëntatie en ruimtelijk redeneren

- Leest plattegrond van een bepaalde streek, provincie, eiland en begrijpt daarbij schaal aanduidingen (1 centimeter is in werkelijkheid 5 kilometer)
- Bepaalt vanuit bovenaanzicht welk standpunt de fotograaf had bij het nemen van foto's van opzij, van voren, van achteren

11.1 Meten van lengte, inhoud, gewicht, oppervlakte

Herhalen (eindniveau = E5)

11.2 Meten van tijd

Herhalen (eindniveau = E4)

11.3 Geld rekenen

- Stelt bedragen t/m 1000 euro samen
- Leest geldbedragen met een komma af, noteert en vergelijkt deze: € 1,25; € 25,50; € 0,95

11.4 Informatieverwerking en statistiek

- Leest en interpreteert eenvoudige globale grafieken en diagrammen
- Gebruikt een eenvoudige legenda

Niveau/uitstroom	Groep	3	4	5	6	7	8
< PrO		≤ M3	M3	≤E3	≤ M4	≤ M4	≤ M5
PrO		M3	E3	M4	E4	E4-E5	E5-M6
VMBO BB/KB		M3	M4	E4-M5	M5-E5	M6 –E6	E6-E7
≥VMBO TL		≥E3	≥E4	≥E5	≥M6-E6	≥M7	≥M8
Na te streven doelen				Middelen organisatie, pedagogisch en didactische aanpak			Frequentie
VMBO BB/KB 1.2 Wiskundige symbolen, schema's en modellen <ul style="list-style-type: none"> Hanteert een vaste schrijfwijze bij kolomsgewijs vermenigvuldigen Hanteert een vaste schrijfwijze bij kolomsgewijs delen. 4.1 Tellen en plaatsen van getallen op getallenlijn Herhalen (eindniveau = M6) 4.2 Hoeveelheids-besef, inzicht in getal structuur Herhalen (eindniveau = E6) 4.3 Breuken, kommagetallen, procenten en verhoudingen <ul style="list-style-type: none"> Zet eenvoudige breuken om in decimale getallen Vergelijkt ongelijknamige breuken met elkaar, telt ze bij elkaar op en trekt ze van elkaar af (eventueel met ondersteunend materiaal en vanuit context) 5.1 Optellen en aftrekken Herhalen (eindniveau = E6) 5.2 Vermenigvuldigen en delen Herhalen (eindniveau = M6) 6.1 Schattend rekenen Herhalen (eindniveau = E6) 7.1 Handig rekenen Herhalen (eindniveau = E6) 8.1 Kolomsgewijs rekenen en cijferen Herhalen (eindniveau = E6) 9.1. Rekenmachine <ul style="list-style-type: none"> Voert samengestelde berekeningen met de rekenmachine uit, tussenuitkomsten kunnen op papier worden genoteerd 				Methode: Wereld in getallen Leerkracht aanpak <ul style="list-style-type: none"> * hardop voordoen (denkstappen) * stap voor stap aanbieden * herhaling en verlengde instructie bieden. * klassikale instructie en gezamenlijk verwerken * veel concreet materiaal * vaste somtypes aanbieden en zichtbaar maken in de klas. Didactische aanpak: Doelgericht onderwijs door middel van het passend lesmodel			5 uur per week

10.1 Ruimtelijke oriëntatie en ruimtelijk redeneren

- Begrijpt de meer formele schaal aanduiding 1:15
- Tekent plattegrond van eigen klas op schaal

11.1 Meten van lengte, inhoud, gewicht, oppervlakte

Herhalen (eindniveau = M6)

11.2 Meten van tijd

- Legt uit wat "schrikkeljaar" inhoudt
  - Legt uit wat het verschil tussen zomer - en wintertijd is
- Vertelt over de verschillende tijdzones

11.3 Geld rekenen

- Schat vooraf globaal in hoeveel een artikel kost als er bijvoorbeeld 10 of 20 % korting op is (rolschaatsen van €165,- met 20% korting)
- Past geld bij om terugkrijgen te vergemakkelijken (geeft bij €38,10 bijvoorbeeld €40,- en ook 10 eurocent)

11.4 Informatieverwerking en statistiek

- Gebruikt kwantitatieve informatie uit tabellen, diagrammen of grafieken om berekeningen uit te voeren en conclusies te trekken; maakt vergelijkingen tussen producten op basis van informatie in tabellen
- Maakt een staafdiagram op basis van gegevens
- Gebruikt informatie uit tabellen en grafieken om eenvoudige berekeningen uit te voeren en conclusies te trekken

Niveau/uitstroom	Groep	3	4	5	6	7	8
< PrO		≤ M3	M3	≤E3	≤ M4	≤ M4	≤ M5
PrO		M3	E3	M4	E4	E4-E5	E5-M6
VMBO BB/KB		M3	M4	E4-M5	M5-E5	M6 –E6	E6-E7
≥VMBO TL		≥E3	≥E4	≥E5	≥M6-E6	≥M7	≥M8
Na te streven doelen				Middelen organisatie, pedagogisch en didactische aanpak			Frequentie
<p>≥VMBO TL</p> <p>1.2 Wiskundige symbolen, schema's en modellen</p> <ul style="list-style-type: none"> Hanteert de meest verkorte schrijfwijze bij kolomsgewijs optellen, aftrekken, vermenigvuldigen en delen of weet de schrijfwijze bij cijferend rekenen <p>4.1 Tellen en plaatsen van getallen op getallenlijn</p> <ul style="list-style-type: none"> Positioneert getallen groter dan 100.000 op de getallenlijn: miljoen, miljard Ordent getallen groter dan 100.000 van klein naar groot en andersom Plaast breuken en kommagetallen in relatie tot elkaar op een getallenlijn (1/4 bij 0,25 en 1/10 bij 0,10) <p>4.2 Hoeveelheids-besef, inzicht in getal structuur</p> <ul style="list-style-type: none"> Verdeelt, stelt samen en bepaalt de waarde van de verschillende positiecijfers bij getallen tot een miljoen en daarboven <p>4.3 Breuken, kommagetallen, procenten en verhoudingen</p> <ul style="list-style-type: none"> Vergelijkt percentages met elkaar en beredeneert ze vanuit een context Vermenigvuldigt en deelt (op een meer of minder formele manier) met kommagetallen Zet eenvoudige verhoudingen om in procenten Herkent de notatie van breuken (horizontale breukstreep), decimale getallen (kommagetal) en procenten Herkent verhoudingen in verschillende dagelijkse situaties (recepten, snelheid, vergroten/verkleinen, schaal) Beschrijft een deel van een geheel met een breuk <p>5.1 Optellen en aftrekken</p> <ul style="list-style-type: none"> Maakt optel/aftrekgaven boven de 1000 en rekt dit rijgend of splitsend uit Gebruikt functioneel getal benamingen zoals driekwart, anderhalf, miljoen 				<p>Methode: Wereld in getallen</p> <p>Leerkracht aanpak</p> <ul style="list-style-type: none"> * hardop voordoen (denkstappen) * stap voor stap aanbieden * herhaling en verlengde instructie bieden. * klassikale instructie en gezamenlijk verwerken * veel concreet materiaal * vaste somtypes aanbieden en zichtbaar maken in de klas. <p>Didactische aanpak: Doelgericht onderwijs door middel van het passend lesmodel</p>			5 uur per week

- Vertaalt een eenvoudige situatie naar een berekening
- Telt uit het hoofd op en trekt af met 'nullen' (ook met eenvoudige decimale getallen)
- Rondt getallen boven een miljoen op een miljoen tal af

5.2 Vermenigvuldigen en delen

- Vermenigvuldigt en deelt uit het hoofd met 'nullen' (ook met eenvoudige decimale getallen)
  - Vermenigvuldigt een getal van twee cijfers met een getal van twee cijfers
- Complexere doelen voor vermenigvuldigen en delen komen aan de orde bij kolomsgewijs en cijferend rekenen (2.8)*

6.1 Schattend rekenen

- Maakt alvorens uit te rekenen (ook bij werken met zakrekenmachine) een schatting van de uitkomst van een bewerking tot in de miljoenen door te werken met afronden naar ronde getallen
- Bepaalt schattend een deel van een hoeveelheid (1/3 deel van 9165 inwoners is ongeveer...)
- Beredeneert globaal uitkomsten
- Rekent globaal als de context zich daartoe leent of als controle voor rekenen met de rekenmachine

7.1 Handig rekenen

- Past handige hoofdremen- strategieën toe in relatie tot optellen/afrekenen van grote getallen zoals: halveren en verdubbelen, transformeren (een som als $1980+370$ omvormen tot $2000+350$)
- Gebruikt strategieën om te delen of vermenigvuldigen met grote getallen zoals het verkleinen van de beide termen van een deling met dezelfde factor (een som als $750:15$ omvormen tot $1500:30$)

8.1 Kolomsgewijs rekenen en cijferen

- Telt op de meest verkorte manier kolomsgewijs of cijferend op
- Trekt op de meest verkorte manier kolomsgewijs of cijferend af
- Vermenigvuldigt op de meest verkorte manier kolomsgewijs of cijferend
- Deelt op de meest verkorte manier kolomsgewijs of cijferend
- Lost deling van meercijferige getallen door meercijferig getal op een kolomsgewijze manier op

9.1 Rekenmachine

- Maakt verstandige keuze tussen zelf uitrekenen of rekenmachine gebruiken
- Interpreteert een uitkomst 'met rest' bij gebruik van een rekenmachine

10.1 Ruimtelijke oriëntatie en ruimtelijk redeneren

- Begrijpt hogere schaalgetallen als 1: 2.000.000 en bepaalt de werkelijke afstand op basis van de schaal
- Bepaalt op welke schaal een afbeelding is afgebeeld op grond van informatie over de echte breedte of lengte
- Tekent plattegrond van een verdieping van de school op schaal 1:50
- Ziet rekenkundige relatie tussen lengte/breedte en oppervlakte en tussen lengte/breedte/hoogte en inhoud (oppervlakte vier keer zo groot als l en b worden verdubbeld; inhoud 8 keer zo groot als l/b/h verdubbelen)
- Noteert gewicht, lengte- oppervlakte- en inhoudsmaten en spreekt deze juist uit
- Gebruikt functioneel een aantal standaard referentiematen (in een standaard melkpak zit 1 liter)
- Ontwikkelt eigen referentiematen (in 1 kg appels zitten ongeveer 5 appels)
- Brengt lengtematen in verband met decimale getallen (1,65m is 1 meter en 65 centimeter)

11.1 Meten van lengte, inhoud, gewicht, oppervlakte

- Begrijpt onderlinge relatie tussen inhoudsmaten als liter en kubieke decimeter; rekt om van de ene maatsoort in de andere

11.2 Meten van tijd

- Brengt ordening in tijd aan vanuit geschiedenis, denkt van daaruit in eeuwen, jaartallen en rekt met jaren
- Gebruikt verschillende tijdseenheden functioneel (uur, minuut, seconde; eeuw, jaar, maand)

11.3 Geld rekenen

- Berekent de waarde van een vreemde valuta in euro's en andersom

11.4 Informatieverwerking en statistiek

- Tekent een grafiek bij informatie of een tabel
- Trekt uit de vorm van de formule conclusies over het verloop (lineair of exponentieel) van de bijbehorende grafiek
- Vervangt in een woordformule een variabele door een getal en berekent de waarde van de andere variabele
- Herkent formules als vuistregel of als rekenvoorschrift en omgekeerd
- Beschrijft eenvoudige patronen (vanuit situatie) in woorden (vogels vliegen in V-vorm)

Schrijven / Voorgezet schrijven - groep 8 groepsplan

Na te streven doelen	Middelen organisatie, pedagogisch en didactische aanpak	Frequentie
<p>Technisch schrijven</p> <ul style="list-style-type: none"> • Schrijft meer dan 60 letters per minuut • Verbeterd zijn eigen handschrift • Schrijft in een leesbaar handschrift • Gebruikt aanhalingstekens correct. • Verwoorden hoe de vorm in elkaar zit en een onjuiste vorm zonder hulp herstellen. • Bewegingsfouten kunnen herkennen. • Het eigen schrijfwerk op ruimte beoordelen. • Kritisch beoordelen van het eigen handschrift en dat van anderen aan de hand van gestelde criteria. 	<p>Methode: Schrijven in de basisschool Schrijfschrift 8</p> <p>Materialen: Wandkaart Letterkaarten Richtingkaarten Kopieerboek</p> <p>Leerkrachtaanpak: (Hier wordt ook tijdens andere vakken op gelet).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aandacht voor de zithouding • Aandacht voor de schrijfhouding • Aandacht voor de pen greep. <p>Didactische aanpak: Doelgericht onderwijs door middel van het passend les model</p>	<p>1,5 uur in de week</p>

Leren leren - groep 8 groepsplan

Na te streven doelen	Middelen organisatie, pedagogisch en didactische aanpak
<p>De leerlingen leren belangstelling hebben voor de wereld om hen heen, ze leren deze gemotiveerd onderzoeken en daarin taken uitvoeren, waarbij ze gebruik maken van informatie, strategieën en vaardigheden en ze leren reflecteren op eigen handelen.</p> <p>Taakaanpak</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beoordeelt of hij een uitgevoerde taak goed had voorbereid en uitgevoerd • Schat in hoeveel taken hij afkrijgt binnen een bepaalde tijd • Plant taken voor een vakgebied of huiswerk (agendabeheer) <p>Zelfstandig doorwerken</p> <ul style="list-style-type: none"> • Werkt 30 minuten zelfstandig aan een taak • Maakt een overzichtelijk en uitvoerbaar werkplan en brengt dit ten uitvoer <p>Samenwerken</p> <ul style="list-style-type: none"> • Noemt een aantal van de eigen capaciteiten (wat kan je goed) en kenmerken (wat vind je belangrijk) • Neemt (opbouwende) kritiek in ontvangst zonder boos te worden • Wijzigt een afspraak met een motivering <p>Reflectie op werk</p> <ul style="list-style-type: none"> • Legt aan anderen uit hoe hij zijn project heeft aangepakt • Evalueert eigen werk (balans tussen positieve en negatieve punten) 	<p>Leren leren is geen apart vak. Het betreft meer een houding en gedrag van de leerling die gestimuleerd dient te worden door de leerkracht. Methodiek: Taakspel</p> <p>Ter bevordering van deze doelen werken we in alle klassen met enkele vaste afspraken.</p> <p>Er zijn afspraken om de werkhouding te bevorderen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Functionele prikkels voor in de klas • Creatieve en decoratieve prikkels op het prikbord • Rustig spreken • Visualiseren • Zelf nakijken van het werk <p>Er zijn er afspraken rondom de inrichting van iedere groep en de inrichting van de gangen. De klassen moeten uitdagend en toch rustig zijn. Balans hiertussen is omschreven in borgingsdocument 'leren leren' Klassenafspraken worden gezamenlijk gemaakt</p> <p>Structuur in tijd /ruimte en materialen/ activiteiten/interactie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gebruik van time-timer • Gebruik van instructietafel • Lesplanning visualiseren: voorbereiden van bordgebruik naar agendagebruik • Werken met weektaken

Sociaal-emotionele ontwikkeling basis aanbod - groep 8 groepsplan

Na te streven doelen	Middelen organisatie, pedagogisch en didactische aanpak	Frequentie
<p>Zelfbeeld De leerlingen leren met gevoel voor zelfvertrouwen en zelfwaardering omgaan met de eigen mogelijkheden en grenzen en leren uiting geven aan eigen wensen, gevoelens en opvattingen.</p> <p>Jezelf presenteren</p> <ul style="list-style-type: none"> • Geeft feedback op een prettige manier • Reageert adequaat op opbouwende kritiek (doet er iets positiefs mee) • Geeft zijn mening over een onderwerp uit het nieuws <p>Een keuze maken</p> <ul style="list-style-type: none"> • Benoemt dat er situaties zijn waarin je niet wil of kan kiezen • Maakt een afweging bij een dilemma of complexe keuze en komt toteen standpunt (besluiten dat hij een gevonden voorwerp teruggeeft) • Noemt argumenten waardoor een ander tot een andere keuze komt dan hijzelf <p>Opkomen voor jezelf</p> <ul style="list-style-type: none"> • Komt voor zichzelf op bij ongewenste aanrakingen/uitgingen • Spreekt een volwassene aan (op adequate manier) op gemaakte afspraken • Zoekt hulp wanneer een ander niet goed reageert op aangeven van grenzen • Durft mening ook te geven als die anders is dan de rest van de groep • Geeft een vriend(in) aan wat hij wel en niet fijn vindt in de vriendschap <p>Omgaan met je beperking/stoornis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Geeft verschillen in beperkingen/ stoornissen aan tussen hemzelf en anderen (druk, snel afgeleid, moeite met contact leggen) • Maakt een reële inschatting van de schoolsoort waar hij naar toe kan gaan rekening houdend met zijn mogelijkheden <p>Sociaal gedrag De leerlingen leren naar algemeen geaccepteerde normen en waarden omgaan met anderen en leren samenwerken aan een gezamenlijke taak of gezamenlijk spel en leren omgaan met conflictsituaties.</p> <p>Ervaringen delen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voelt aan wat 'foute' grapjes zijn en stemt gedrag hierop af (niet meedoen) • Past informatie aan aan vertrouwde luisteraar • Geniet samen met anderen van een gedeeld succes • Valt iemand die iets vertelt niet in de rede met eigen ervaringen <p>Aardig doen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Reageert vriendelijk bij minder leuk voorstel van de ander • Merkt het als een ander zich gekwetst voelt en stemt zijn gedrag hierop af • Zorgt dat hij een ander niet kwetst 	<p>Methode: Kinderen en hun sociale talenten Lesmap voor de bovenbouw: groep 8</p> <p>Ervaringen delen: Vasten De sportdag</p> <p>Aardig doen: Wat hoort Zit mijn haar goed? Ik vind jou</p> <p>Samen spelen en werken: Ik vind het geen goed idee We komen er niet uit Nieuwe vrienden Afspraak is afspraak</p> <p>Een taak uitvoeren: Hoe zal ik het doen? Hoe heb ik het gedaan?</p> <p>Jezelf presenteren: Het verboden woord De club</p> <p>Een keuze maken: Jij kiest toch voor mij? Verkeerd gekozen?</p> <p>Opkomen voor jezelf: Ho eens even Lekker uit</p> <p>Omgaan met ruzie: Hangen met ruzie Wat is er aan de hand Wat gaat te ver</p> <p>De thema's staan jaarlijks schoolbreed gepland. Ouders worden middels nieuwsbrief op de hoogte gesteld van de thema's. De onderwerpen komen elk jaar terug, maar steeds gecompliceerder (cyclisch leermodel).</p> <p>Standaard Leerkracht aanpak</p> <ul style="list-style-type: none"> • De opbouw van de lessen wordt gevolgd: eerste 30 minuten voor de 	<p>2 x 45 / 3x 30 minuten per week</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Geeft zijn mening over 'wat hoort en wat niet hoort' • Komt op voor een leerling die in groepsverband gepest wordt <p>Omgaan met ruzie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Benoemt wat hij bij een ruzie wel/geen acceptabel gedrag vindt • Bedenkt een compromis • Benoemt dat een meningsverschil niet tot ruzie hoeft te leiden • Benoemt hoe iemand die kritiek of een negatieve reactie krijgt zich kan voelen • Verwoordt beide standpunten bij ruzie tussen zijn partij en een tegenpartij • Voorkomt ruzie door de ander tijdig aan te geven dat hij te vergaat • Bemiddelt bij een ruzie tussen anderen 	<p>basis les, tweede dertig minuten voor een vervolg les, derde 30 minuten vervolg les, vierde 30 minuten voor uitloop en terugblik</p> <ul style="list-style-type: none"> • Naast de lessen zoals deze structureel vanuit de methode gegeven worden besteed de leerkracht het hele jaar door aandacht aan de sociaal-emotionele vorming. • Voor de kinderen is duidelijk welke regels er binnen de school en in de groep zijn. Hier is het hele jaar door aandacht voor. • De leerkracht ondersteunt leerlingen in het verwoorden van gevoelens. • De leerkrachten dragen zorg voor het welzijn van de leerling. Mogelijkheden worden versterkt . Onvermogen geaccepteerd. • De leerkracht laat merken dat elk gevoel mag maar niet elk gedrag. • De leerling wordt positief benaderd, het positieve wordt benadrukt, de leerkracht geeft blijk van vertrouwen en ondersteunt de leerling daar waar nodig is. • De leerkracht besteed structureel aandacht aan de sfeer en regels in de groep. <p>Extra aandacht / aanpak voor uw kind (indien nodig) Als aanvulling kan gebruik gemaakt worden van het katern 'Kinderen en ... hun sociale talenten voor zorgleerlingen' bij de methode 'Kinderen en hun sociale talenten' en het PAD-programma.</p>	
--	---	--

Sociaal-emotionele ontwikkeling basis aanbod met specialistische zorg voor groep 8 (voor leerlingen met ASS)

Na te streven doelen	Middelen organisatie, pedagogisch en didactische aanpak	Frequentie
<p>Zelfbeeld De leerlingen leren met gevoel voor zelfvertrouwen en zelfwaardering omgaan met de eigen mogelijkheden en grenzen en leren uiting geven aan eigen wensen, gevoelens en opvattingen.</p> <p>Jezelf presenteren 181. Geeft feedback op een prettige manier 182. Reageert adequaat op opbouwende kritiek (doet er iets positiefs mee) 183. Geeft zijn mening over een onderwerp uit hetnieuws</p> <p>Een keuze maken 184. Geeft de ander de tijd om over een keuze na te denken 185. Voorspelt welke keuze een ander zal maken 186. Zorgt voor extra informatie om een keuze te kunnen maken 187. Geeft voor- en nadelen van snel en minder snel kiezen</p> <p>Opkomen voor jezelf 188. Komt voor zichzelf op bij ongewensteaanrakingen/uitgingen 189. Spreekt een volwassene aan (op adequate manier) op gemaakte afspraken 190. Zoekt hulp wanneereen ander niet goed reageert op aangeven van grenzen 191. Durft mening ook te geven als die anders is dan de rest van de groep 192. Geeft een vriend(in) aan wat hij wel en niet fijn vindt in devriendschap</p> <p>Omgaan met je beperking/stoornis 193. Geeft verschillen in beperkingen/ stoornissen aan tussen hemzelf en anderen (druk, snel afgeleid, moeite met contact leggen) 194. Maakt een reële inschatting van de schoolsoort waar hij naar toe kan gaan rekening houdend met zijn mogelijkheden</p> <p>Sociaal gedrag De leerlingen leren naar algemeen geaccepteerde normen en waarden omgaan met anderen en leren samenwerken aan een gezamenlijke taak of gezamenlijk spel en leren omgaan met conflictsituaties.</p> <p>Ervaringen delen 195. Voelt aan wat ‘foute’ grapjes zijn en stemt gedrag hierop af (niet meedoen) 196. Past informatie aan aan vertrouwdheid luisteraar 197. Geniet samen met anderen van een gedeeld succes 198. Valt iemand die iets vertelt niet in de rede met eigen ervaringen</p> <p>Aardig doen 199. Reageert vriendelijk bij minder leuk voorstel van de ander 200. Merkt het als een ander zich gekwetst voelt en stemt zijn gedrag hierop af</p>	<p>De doelen staan los van de taalontwikkeling. Daar waar taal verwacht wordt (en waar staat “vertelt” gaat het niet om correct Nederlands. Non verbaal kan een kind ook iets “vertellen”.)</p> <p>De PAD methode wordt door de leerkrachten ook wel “Probeer Anders te Denken” genoemd. PAD richt zich vooral op de preventie. Door te werken aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • achterliggende normen en waarden, • gedachten en gevoelens van het kind zelf en van de andere betrokkenen en • verschillende manieren om problemen op te lossen, <p>wordt uw sociaal en emotioneel competentier. PAD helpt vooral met het vergroten van zelfcontrole, onderkennen van gevoelens en het oplossen van problemen.</p> <p>In elk geval komen de volgende lessen aan bod:</p> <p>Naast PAD krijgt uw kind dit jaar ook psycho educatie middels de methode “ik ben speciaal”. Hier wordt het aspect “omgaan met je stoornis” breder behandeld. Middels werkbladen worden het innerlijk en het uiterlijk, talenten en karaktereigenschappen in kaart gebracht. Vervolgens wordt uitgebreid ingegaan op de autisme spectrumstoornis in het algemeen en voor uw kind in het bijzonder. Hierbij komen oorzaken van autisme, kenmerken van autisme en hulpmiddelen aan bod. Er wordt in kaart gebracht welke situaties moeilijk zijn en hoe daar beter mee om kan worden gaan. Er wordt ook geleerd om in de moeilijke situaties en bij veel voorkomende problemen, bepaalde vaardigheden en trucjes te gebruiken. Ook is er volop de ruimte om zelf vragen in te brengen. Deze training wordt gegeven door een orthopedagoog en valt onder specialistische zorg.</p> <p>De sociaal emotionele ontwikkeling en de taalontwikkeling samen bepalen hoofdzakelijk of uw kind sociaal communicatief redzaam is.</p>	

<p>201. Zorgt dat hij een ander niet kwetst 202. Geeft zijn mening over 'wat hoort en wat niet hoort' 203. Komt op voor een leerling die in groepsverband gepest wordt Omgaan met ruzie 204. Benoemt wat hij bij een ruzie wel/geen acceptabel gedrag vindt 205. Bedenkt een compromis 206. Benoemt dat een meningsverschil niet tot ruzie hoeft te leiden 207. Benoemt hoe iemand die kritiek of een negatieve reactie krijgt zich kan voelen 208. Verwoordt beide standpunten bij ruzie tussen zijn partij en een tegenpartij 209. Voorkomt ruzie door de ander tijdig aan te geven dat hij te vergaat 210. Bemiddelt bij een ruzie tussen anderen</p>	<p>Hulpvragen hoef je niet in een mooie volzin te kunnen om het toch te doen als het nodig is, maar als je een ander niet kunt uitleggen wat je bedoelt kan frustratie optreden. In dit deel van het plan wordt echter met name de intentie beoordeeld en geoefend en bij het mondelinge taalplan wordt vooral naar het talig vermogen gekeken.</p> <p>Standaard Leerkracht aanpak</p> <ul style="list-style-type: none"> • <p>Extra aandacht / aanpak voor uw kind (indien nodig)</p>	
---	---	--

Wereldoriëntatie - groep 8 groepsplan

Na te streven doelen	Middelen organisatie, pedagogisch en didactische aanpak	Frequentie
<p>Mens en samenleving</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vertelt hoe hij gevaarlijke situaties kan voorkomen • Vertelt de noodzaak en de gevaren van (verkeerd) medicijngebruik • Is zich bewust dat hij keuzes kan maken op het gebied van voeding • Vindt informatie over gezonde voeding • eigen mogelijkheden om genotsmiddelen te weigeren • Geeft aan wat hij doet in een situatie om al dan niet te experimenteren met genotmiddelen • Geeft aan welke invloed het gebruik van een genotmiddel op eigen leven zou kunnen hebben • Geeft aan wat overmatig alcohol gebruik is en kent de gevolgen (slechtere concentratie, uitdroging, dik worden) • Geeft aan wat drugs is en wat het met je doet op korte en langere termijn • Geeft aan dat je de informatie uit reclames niet altijd kunt vertrouwen • Geeft aan wat belasting is (verplicht geld geven aan de overheid) • Geeft aan waarom het belangrijk is belasting te betalen (voor wegen, zorg aan ouderen, gehandicapten) • Geeft aan dat je stemrecht vanaf je 18e jaar krijgt • Kent enkele rechten van de mens (vrijheid van meningsuiting, vrijheid van religie, recht op leven) • Geeft bij gepresenteerde normen en waarden zijn eigen mening hierover • Schat in wanneer een regel overtreden mag worden (te hard rijden om een leven te redden) • Noemt de oorsprong van enkele godsdiensten (boeddhisme in India) • Beargumenteert gedachten, gevoelens en meningen over gebruik van dieren (jagen, vissen en bio-industrie) • Legt uit waarom vernietigen van regenwouden ernstige gevolgen heeft voor het milieu <p>Oriëntatie op natuur en techniek</p> <ul style="list-style-type: none"> • Geeft bij dieren de functie van een kleur (schut- of afschrikleur) en soorten lichaamsbedekking aan (haren, 	<p>Bronnen voor deze lessen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Thema's uit Grote Reis deel 8 • Thema's uit Nieuwsbegrip • Internet • Uitzendingen van Nieuws uit de natuur van school tv • Eerder gegeven lessen door andere leerkrachten • Eigen creativiteit van zowel leerkracht als leerling. 	<p>0,75 uur per week</p>

<ul style="list-style-type: none"> • veren, speklaag, schubben en stekels) • Geeft aan waarom sommige dieren meerdere partners bevruchten (zoveel mogelijk voortplanting) • Geeft aan waarom bomen in de winter hun blad verliezen (niet genoeg licht en voedingsstoffen om bladeren te voeden) • Geeft lichamelijke veranderingen die horen bij de puberteit aan • Geeft bij enkele energievormen voorbeelden aan waar ze gebruikt worden (benzine, olie in de auto, gas bij het gasfornuis) • Vertelt dat een regenboog bij regen en zon ontstaat • Leest de temperatuur af van diverse thermometers (digitaal, kwik) • Meet de regen en de temperatuur gedurende een week en vult de resultaten in op een overzicht <p>Oriëntatie op ruimte</p> <ul style="list-style-type: none"> • Geeft aan waarom op sommige plekken op de wereld veel of juist weinig mensen wonen (veel werkgelegenheid, lastig klimaat) • Kent enkele bezienswaardigheden in Europa (Eiffeltoren, Berlijnse muur) • Geeft aan waarom steden vaak aan een grote rivier liggen • Geeft aan in welke landen je met de euro kan betalen • Geeft verschillende motieven van vluchtelingen om te vluchten (politiek, economisch) • Geeft aan hoe water in de Nederlandse geschiedenis een belangrijke rol heeft gespeeld bij de verdediging (waterlinie) • Geeft het verschil tussen een kanaal en een rivier aan (kanaal is aangelegd) • Geeft aan wat het Deltaplan inhoud • Benoemt en wijst de landen en hoofdsteden van Europa aan • Benoemt en wijst rivieren in Europa aan • Benoemt en wijst de werelddelen aan • Zoekt een plaats op een plattegrond aan de hand van een vakkenstelsel • Wijst op een kaart de natuurgebieden en autowegen aan • Vindt op de kaart van de eigen woonplaats de weg • Vindt de kortste route naar een aangewezen plaats op een plattegrond 		
---	--	--

<ul style="list-style-type: none"> • Vindt een route naar een aangewezen plaats op een plattegrond • Meet/schat de afstand tussen steden op een landkaart <p>Oriëntatie op tijd</p> <ul style="list-style-type: none"> • Geeft bij gebeurtenissen aan welke in hetzelfde tijdvak horen • Zet de tijdsvakken van de geschiedenis op een tijdslijn • Plant afspraken met behulp van een agenda • Zet digitale tijden om in analoge tijden (13.32 = twee over half twee) • Benoemt hoe fossielen gebruikt kunnen worden om meer te weten te komen over de geschiedenis • Vertelt over de wederopbouw na de tweede wereldoorlog (geld van VS, Berlijnse muur) • Benoemt gevolgen van de Tweede Wereldoorlog voor Nederland (Rotterdam platgebombardeerd, verhouding tussen Nederland en Duitsland) 		
--	--	--

Verkeer - groep 8 groepsplan

Na te streven doelen	Middelen organisatie, pedagogisch en didactische aanpak	Frequentie
<ul style="list-style-type: none"> • Geeft aan dat als de stoplichten niet werken, de normale voorrangregels gelden • Geeft aan dat aanwijzingen van verkeersbrigadiers en politieagenten voor de normaal geldende verkeersregels gaan • Kent voor-en nadelen van verschillende voertuigen. • Kent alle regels die gelden voor voetgangers en fietsers (tekens op de weg, borden, regels) Kent de voorrangafspraken van een rotonde • Kent de voorrangafspraken van een rotonde • Reist (evt.) zelfstandig met het openbaar vervoer 	<p>Methode : ??</p> <p>“Jeugdverkeerskrant” , verkeersblad van Veilig Verkeer Nederland</p> <p>Verdere bronnen voor deze lessen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Internet • Digibord lessen en extra verkeersoefeningen op het digibord. • Eigen creativiteit van zowel leerkracht als leerling. 	<p>30 min per week</p>

Bewegingsonderwijs- groep 8 groepsplan

Na te streven doelen	Middelen organisatie, pedagogisch en didactische aanpak	Frequentie
<p><u>Balanceren</u> Balanceren:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Loopt over een instabiel (rollend) balanceervlak zonder hulp (bank). • Staat 60 seconden stabiel op één been (rechts / links). <p>Rijden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rijdt staand op een skateboard vanaf een licht schuin vlak methulp. <p>Glijden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Glijdt staand vanaf een brede glijbaan met afspringen. <p>Acrobatiek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Maakt samen met andere leerlingen verschillende piramides of eenvoudige acrobatische trucs. <p><u>Klimmen</u> Klauteren:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klimt in een steile wand met touw (recht wandrek) helemaal omhoog. • Klimt in touw <p>(Touw)klimmen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klimt 2 slagen in een touw zonder knopen. • Klimt op een zelfgekozen wijze omhoog en naar beneden in een touw en gaat zonder glijden naar beneden. <p><u>Zwaaien</u> Hangend zwaaien:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zwaait in de ringen en maakt een halve draai in en uit. • Zwaait van bank naar bank aan de trapeze stok. • Hangt aan twee knieën aan de rekstok met handen los. • Synchroon zwaaien <p><u>Over de kop gaan</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Maakt een muursalto. • Duikelt voorover aan de ringen. • Duikelt achterover in de touwen. • Maakt een handstand met hulp. <p><u>Springen</u></p>	<p><u>Lessen bewegingsonderwijs</u></p> <p>Organisatie algemeen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 3 vakken. • Klassikaal (met inleiding en afsluiting). <p>Didactische aanpak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Differentiatie d.m.v. verschillende opstellingen. • Uitbouwmogelijkheden t.a.v.: <p>Het arrangement (hoogte, afstand etc.). De uitvoeringswijze (hanteren spelmateriaal, uitvoering sprong, het landen). De reguleringswijze (manier van samenwerken of hulpverlening).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Verwante activiteiten. • Doelen worden gesteld t.a.v. de individuele leerling. Eventueel doelen uit voortgezet onderwijs worden gesteld aan talenten. <p><i>Met behulp van de uitbouwmogelijkheden worden activiteiten op maat gemaakt.</i></p> <p>Pedagogische aanpak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Altijd een succeservaring creëren. • Stimuleren. • Complimenteren. • Indeling op basis van homogene groepen of heterogene groepen (doelafhankelijk). <p><u>Buiten spelen</u> Tijdens het buitenspelen worden de bewegingsvormen geoefend d.m.v. verwante activiteiten.</p>	<p>2 x 45 minuten.</p>

<p>Vrije sprongen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Springt met 2 voeten van de springplank op de kast. <p>Steunspringen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Maakt een wendsprong over een hoge kast (5 delen). <p>Loopspringen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stapstap sprong <p>Touwtjespringen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Springt samen met een medeleerling 5 keer touw terwijl anderen draaien. <p>Ver- en hoogspringen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Springt met een 'schotse' sprong over het touw (70 cm of meer). • Springt 2 meter ver. <p><u>Hardlopen</u> Estafette met stokje</p> <p><u>Mikken</u> Wegspelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Raakt een tennisbal met een knuppel. • Slaat een tennisbal met tenn racket met back- en forehand. • Schoppen in klein (bewegend) doel <p>Mikken:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gooit met een tennisbal enkele blikken van een piramide om vanaf 3 meter. <p><u>Jongleren</u> Werpen en vangen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gooit een voetbal bovenhands verder dan 5 meter. • Gooit bovenhands met 1 hand. <p>Soleren:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vangt een zelf opgegooide tennisbal met 2 handen. <p>Retourneren:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Speelt tennis, tafeltennis en badminton met een medeleerling (overslaan). • Slaat een shuttle / tennisbal 5 keer over naar een medeleerling. <p><u>Doelspelen</u> Keeperspelen / lummelspelen:</p>		
--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> • Speelt balspelen (lijnbal, trefbal, voetbal, basketbal, handbal). • Past schijnbewegingen toe. <p><u>Tikspelen</u> Afgooispelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Past schijnbewegingen toe. <p>Honkloopspelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kent zaalslagbal met tikken. <p><u>Stoeispelen</u> N.v.t.</p> <p><u>Bewegen op muziek</u> Bewegen n.a.v. het tempo van de muziek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hoekenloop: Loopt op iedere eerste tel vanuit een hoek en houdtrekening met andere leerlingen (in de maat blijven stappen). <p>Bewegen n.a.v. de frasering in de muziek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zet in, stopt en verandert na 8 tellen (lopen, huppelen, stilstaan). <p>Een dans uitvoeren op muziek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 4 x 8 tellen een eenvoudige beweging uitvoeren met herhalen. <p><u>Helpen en opruimen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Geeft anderen opdrachten wat ze klaar kunnen zetten of kunnen opruimen. • Doet bewegingen aan medeleerlingen voor / geeft uitleg. • Werkt samen met andere leerlingen bij het opruimen van grote en zware spullen. <p><u>Spelregels</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Draagt oplossingen aan bij problemen met de teamsamenstelling. • Speelt met anderen een spel zonder scheidsrechter. • Hanteert als onpartijdige scheidsrechter de regels. • Lost zelfstandig regelovertradingen op. • Maakt afspraken met teamgenoten om scoringskansen te vergroten. • Schakelt soepel om van een spel met en zonder wedstrijdelement. <p><u>Inzicht in en accepteren van eigen mogelijkheden</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Doseert energie zodanig dat een uit te voeren beweging langere tijd uitgevoerd kan worden. • Bepaalt het juiste tempo om langere tijd hard te kunnen lopen. 		
---	--	--

Handvaardigheid/tekenen/textiele werkvormen - groep 8 groepsplan

Na te streven doelen	Middelen organisatie, pedagogisch en didactische aanpak	Frequentie
<p>Materialen en technieken</p> <ul style="list-style-type: none"> • Maakt met verschillende materialen gedetailleerde werkjes (sieraden maken, glas beschilderen, lino snede) • Combineert geleerde technieken en materialen bij het maken van een werkstuk • Verbindt op verschillende manieren materialen aan elkaar, • Aandacht aan specifieke vormkenmerken van mens en dier (houding) <p>Tekenen en schilderen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Geeft diepte aan in een tekening door voorwerpen kleiner en hoger op velte plaatsen als ze verder weg zijn • Tekent een voorwerp na vanuit een gezichtshoek (oor van de koffiekop dat niet te zien is vanuit zijn gezichtshoek wordt niet getekend) • Werkt met verschillende materialen (b.v. houtskool) <p>Werkstukken en kunst bekijken</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kijkt naar en praat over overeenkomst en verschillen tussen eigen werken andermans werk • Benoemt van welk materiaal een kunstwerk is gemaakt <p>Textiele werkvormen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Werkt stapsgewijs aan de hand van een ontwerp/werkwijze • Maakt weefwerkstuk op weefkarton • Leert omgaan met de naaimachine 	<p>Thematische werkstukken in de groep en met de vakleerkracht textiele werkvormen/handvaardigheid</p> <p>Creatieve opdrachten</p> <p>Vrije knutsel- en tekenmomenten</p>	<p>Een maal per week 45 min. les van vakdocent</p> <p>45 min. door eigen leerkracht</p>

Drama - groep 8 groepsplan

Na te streven doelen	Middelen organisatie, pedagogisch en didactische aanpak	Frequentie
<p>Dramatische vorming</p> <ul style="list-style-type: none"> • Houdt meerdere hoofdkenmerken blijvend vast tijdens dramaspel (krom, langzaam, zachte stem) • Zorgt voor de aankleding (decor, kostuums) bij een eigen toneelspel • Speelt een rol in een toneelspel gebruikmakend van stem, mimiek en gebaar • Verwerkt tijdens oefening van dramaspel tips in zijn rol • Vervangt met eigen toneelspel een fout van een ander in een toneelstuk • Houdt bij spelen de aandacht gericht op zichzelf, medespelers en het speelveld • Benoemt bij eigen spel en andermans spel wat goed ging (mimiek, stemvolume) <p>Doen-alsof-situaties herkennen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beseft dat acteurs heel andere rollen kunnen spelen dan ze in een bepaalde soap / film doen 	<ul style="list-style-type: none"> • Diverse hoeken • SEV lessen • Spel • Kring <p>Leerkracht aanpak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Interactief voorlezen • Begeleiden bij drama 	<p>2 uur per week in combinatie met andere vakgebieden</p>